

Sygn. akt V CSK 399/21

POSTANOWIENIE

Dnia 30 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa R. P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Okręgowemu w K.
i Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 grudnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt I ACa (...), I ACz (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adwokata J. L. kwotę 5.000 (pięć tysięcy) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 września 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda R. P. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 4 stycznia 2019 r., którym oddalone zostało jego powództwo skierowane przeciwko Skarbowi Państwa – Prokuratorowi Okręgowemu w K. i Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w K. o zapłatę odszkodowania i zadośćuczynienie w związku z nie przyjęciem od niego zawiadomienia o pobiciu i wymuszeniu podpisów *in blanco*, co skutkowało

prowadzeniem przeciwko niemu bezpodstawnie postępowania karnego, które ostatecznie zakończyło się uniewinnieniem.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie jej do rozpoznania, wskazał na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do odpowiedzi na pytania: (1) „czy Sąd może oddalić wnioski dowodowe strony w oparciu o przesłankę, której nie obejmowały dyspozycje art. 207 § 6 k.p.c. i 217 § 1, 2 i 3 k.p.c. (w brzmieniu do dnia 7 listopada 2019 r.), tj. tylko dlatego że pochodzą one od strony, na której na mocy art. 6 k.c. nie spoczywa ciężar dowodu”; (2) „czy Sąd może żądać od strony udowodnienia zdarzenia polegającego na zaniechaniu działania osoby trzeciej”.

Niezależnie od powyższego – w ocenie skarżącego – skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona bowiem Sądy obu instancji oparły się jedynie na treści art. 417 k.c., stwierdzając, że w sprawie nie doszło do bezprawnego działania władzy publicznej. Skarżący wskazał, iż żądał również zadośćuczynienia za pogorszenie stanu zdrowia psychicznego i negatywnych następstw zaniechań organów ścigania, które były przyczyną jego negatywnych przeżyć psychicznych, co jest szkodą na osobie wyrządzoną przez działanie władzy publicznej. Działanie to nie musi być bezprawne, by pociągało za sobą odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa opartą na treści art. 417² k.c., co nie stało się przedmiotem rozważań Sądów, skutkując w tym zakresie nierozpoznaniem istoty sprawy.

Pozwany wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej w części obejmującej zakresem zaskarżenia punkty 2 i 4 wyroku, a w pozostałym zakresie odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej w części, w jakiej dotyczyła rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Są one bowiem integralnie związane z rozstrzygnięciem o żądaniu głównym i zależne od ostatecznego wyniku sprawy. W razie przyjęcia skargi do rozpoznania i uchylenia wyroku w zakresie orzeczenia co do istoty sprawy, musiałyby zostać zatem wzruszone. Dotyczy to także sytuacji, gdy orzeczenie o kosztach zostało

ukształtowane w postępowaniu zażaleniowym lub dotyczyło kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (art. 108 § 2 w zw. z art. 391 §1 i 398²¹ k.p.c.).

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Powód w lakonicznym uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ograniczył się do sformułowania pytań, nie przeprowadzając żadnego pogłębionego wyводу prawnego dla wykazania, że stanowią one istotne

zagadnienie prawne. Silnie kazuistyczny sposób ujęcia zagadnień prawnych wskazuje, że nie mają one charakteru uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniami w tej właśnie sprawie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl., z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl. oraz z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Powód nie formułuje nowych, dotąd nie rozstrzygniętych problemów wykładniczych lecz zarzuca Sądowi błędne oddalenie wniosków dowodowych oraz wadliwą wykładnię rozkładu ciężaru dowodu.

Przed wszystkim jednak skarżący nie uwzględnił, że w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) nie jest dopuszczalne kwestionowanie uchybień proceduralnych sądu pierwszej instancji, a jedynie drugiej instancji. Uchybienia proceduralne sądu pierwszej instancji powinny być natomiast wytknięte w apelacji (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1998 r., III CKN 30/98, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CKN 584/99, IC 2003, nr 6, s. 47).

Nie ulega również wątpliwości, że w postępowaniu kasacyjnym nie można zgłaszać zarzutów dotyczących uchybień, w stosunku do których nie zgłoszono zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c. (por. m.in. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CZP 55/05, OSNC 2006, nr 9, poz. 144). W takim zakresie w jakim powód domagał się przeprowadzenia postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym (k. 140 – 146) Sąd drugiej instancji jego wnioski dowodowe oddalił, a wydaniu tego postanowienia dowodowego nie towarzyszyło zgłoszenie zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c. (k. 181).

Ponadto, sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne dotyczą podstawowych zasad postępowania dowodowego i jako takie nie mogą być podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też na wątpliwości, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze

prostego zastosowania przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015r., I PK 4/15, niepubl.). Sprowadzają się one w istocie do negowania wyników oceny dowodów, która doprowadziła Sądy obu instancji do przekonania, że powód nie zgłosił na policję swojego pobicia i wymuszenia podpisania czystych kartek z podpisami *in blanco*.

Problematyka ciężaru dowodu w procesie cywilnym była natomiast przedmiotem wielokrotnych wyjaśnień Sądu Najwyższego, a we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wykazano przekonująco – na tle okoliczności sprawy - potrzeby ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. W myśl ogólnych zasad, na powodzie spoczywa obowiązek udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie, a na stronie pozwanej obowiązek udowodnienia okoliczności uzasadniających jej wniosek o oddalenie powództwa (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1969 r., II PR 313/69, OSNCP 1979, nr 9, poz.147 i z dnia 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, niepubl.). O tym natomiast co strona powinna udowodnić w konkretnym procesie decyduje przede wszystkim przedmiot sporu, prawo materialne regulujące określone stosunki prawne oraz prawo procesowe normujące zasady postępowania dowodowego (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2009r., IV CSK 71/09, OSP 2014, nr 3, poz.32).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przestanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz

sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Przede wszystkim skarżący nie zarzucił w podstawach skargi naruszenia art. 417² k.c., a w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). O oczywistej zasadności skargi nie może świadczyć naruszenie przepisu, który nie stał się podstawą zaskarżenia kasacyjnego.

Ponadto powód reprezentowany w toku postępowania przed Sądami obu instancji przez profesjonalnego pełnomocnika nie obejmował nawet twierdzeniami pozwu wyjątkowych okoliczności mogących przemawiać za stosowaniem – w okolicznościach sprawy – odpowiedzialności Skarbu Państwa na zasadach słuszności za szkodę wyrządzoną legalnym wykonywaniem władzy publicznej (art. 417² k.c.). Wprawdzie kwalifikacja prawna dochodzonego roszczenia należy do sądu, ale powołanie przez stronę – reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika - określonej normy prawa materialnego, jako mającej stanowić podstawę rozstrzygnięcia o tym roszczeniu wiąże sąd w tym znaczeniu, że stanowi uzupełnienie okoliczności faktycznych określających żądanie pozwu (art. 321 § 1 w zw. z art. 187 § 1 k.p.c.) (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1999 r., III CKN 407/98, niepubl.).

Niezależnie od powyższego z wiążącej Sąd Najwyższy podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia, która nie może być w postępowaniu kasacyjnym kwestionowana (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.), wynika że powód nie udowodnił by doszło do pogorszenia jego stanu zdrowia na skutek zdarzeń z którymi wiązał żądanie pozwu.

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie stosowania prawa, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., mając na uwadze charakter dochodzonego roszczenia pozostającego w związku z ostatecznym uniewinnieniem powoda w postępowaniu karnym, a także jego trudną sytuację materialną i życiową.

O kosztach pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 8 pkt 8 i § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18).